

Časopis „NAPREJ“ izhaja dvakrat mesečno in sicer 4. in 18.

Uredništvo, administracija in ekspedicija: Idrija št. 446.

Vse denarne pošiljatve na naslov:

Upravništvo „Naprej“.

Vse dopise in spise na uredništvo.

NAPREJ!

Lastnik lista:

„Idrijska okrajna organizacija.“

Naročnina za celo leto: v Idriji (brez donašanja na dom): K 1'92, (z donašanjem na dom): K 2'40, po pošti K 2'50; v Nemčijo 3 krone.

Posamezne številke 8 vin.

Glej -- kakšni so klerikalci!

„Slovenec“ je glavno glasilo slovenskih klerikalcev. V napadih na čast posameznih oseb je največji mojster. V pregovor je že prišlo: „lažeš kot „Slovenec“, — „obrekuješ kot „Slovenec“, — „čast kra-deš kot katoliški časnik „Slovenec“. Razume se, kadar je treba dokazati obrekovanja — takrat pa stisne odgovorni urednik „Slovenca“ rep med noge ter zbeži. Znano je, kako je pred par leti znani dr. Lampe več mesecev romal po svetu iz strahu, da ga ne zadene roka pravice. Zadnji odgovorni urednik „Slovenca“, g. Mihael Moškerc, ki je enkrat tudi v Idriji prodajal svoje neslanosti, je tudi zbežal, ko so ga nekateri, katere je „Slovenec“ obrekoval, tožili ... Bil je na Dunaju skrit, na Nemškem se je potikal — sodišče mu sploh niti obtožnice ni moglo dostaviti.

Te dni pa je ljubljanski „Slovenec“ izdal sledečo „izjavo“:

Izjava. Proti našemu listu „Slovenec“ so bile vložene izza časa, ko je bil odgovorni urednik lista še g. Mihael Moškerc v Ljubljani, naslednje obtožbe: 1. Obtožba g. dr. Franja Rozine, odvetnika v Mariboru, zastopanega po dr. Karolu Trillerju, odvetniku v Ljubljani, radi dopisov, priobčenih v št. 80 in 81 z dne 9. in 10. aprila 1907 pod naslovom: Gregorčičeva slavnost in zanimivosti iz Maribora. — 2. Obtožba g. dr. Iv. Tavčarja, odvetnika in deželnega odbornika v Ljubljani, radi notic priobčenih v „Slovencu“ št. 107 z dne 2. maja 1907 pod naslovom: Hribarjev sistem in sinekure. — 3. Obtožba gospodičen: Minke Jebačinove,

Minke Vizjakove, Zore Predovičeve, Ivane Ružičkove, Frančiške Benedikove, Vide Obrezove, Line Fakinove, Milene Lavrenčičeve, Justine Kavčičeve, Mine, Danice in Vere Rohrman, Marije in Ljudmile Sirnik, Leopolda in Marije Škerl, zastopanih po dr. Ivanu Tavčarju in dr. Franu Novaku, odvetnikoma v Ljubljani, radi spisa v št. 118 lista „Slovenec“ z dne 24. maja 1907 v podlistku z naslovom: „Hribar — Buffalo Bill“. — 4. Obtožba g. Josipa Gorjupa, posestnika in župana v Mokronogu ter tožba g. Janeza Pelkota, župana v Trziču, zastopana po g. dr. Karolu Trillerju in g. Franu Novaku, odvetnikoma v Ljubljani, radi dopisa v „Slovencu“ št. 101 z dne 5. maja 1907 pod naslovom: „Kdo dela za Penca“. — 5. Obtožba g. dr. Karola Bleiweisa viteza Trsteniškega, dr. Demetra viteza Bleiweisa, dr. Miljutina Zarnika, Jankota viteza Bleiweisa, zastopana po dr. Ivanu Tavčarju, radi dopisa v št. 100 „Slovenca“ z dne 2. maja 1907, pod naslovom „Hribarjev sistem in sinekure“. — 6. Obtožba g. Pavla Endlicherja, Jankota Kocijana, Ivana Dražila, Antona Trstenjaka, Karola Wisiaka, Rudolfa Pucha in Alberta Siča, zastopanih po g. dr. Ivanu Tavčarju, radi dopisa v št. 118 „Slovenca“ z dne 24. maja 1907 pod naslovom: „Liberalna vzgoja“. — 7. Obtožba Elije Predoviča, zastopanega po g. dr. Ivanu Tavčarju, radi dne 24. maja 1907 v št. 118 b v podlistku prijavljenega dopisa pod naslovom: „Hribar — Buffalo Bill“. — 8. Obtožba Franca Arkota, posestnika v Postojni, zastopanega po g. dr. Karolu Trillerju, radi notice, priobčene v „Slovencu“ v št. 206 z dne 7. sept. 1907 pod zaglavjem „A. Ž.“

— 9. Obtožba g. Antona Berceta, župnika v pokoju, zastopane po g. dr. Franu Novaku, radi dopisa, priobčenega v „Slovenca“ v št. 129, z dne 22. avgusta pod naslovom „Svobodomislec v talarju“. — 10. Obtožba g. Oskarja Deva, c. kr. adjunkta v Škofji Loki, zastopane po dr. Božidarju Vodušku, radi dopisa, priobčenega v št. 251 „Slovenca“ z dne 30. oktobra 1907 in z dne 15. oktobra 1907 št. 238 „Slovenca“. — Vse obtožbe so postale pravomočne. Vsled inkriminiranih spisov so bile gospodične zasebne obtožiteljice in gospodje zasebni obtožitelji na svoji časti razžaljeni, ker se jih je z istimi izročalo javnemu zasmehovanju in dolžilo zaničljivih misli in lastnosti ter so se jim podtikala nepoštena in neznačajna dejanja. Uredništvo lojalno obžaluje vsa goripopisana žaljenja, kakor so ista natančneje obrazložena v posameznih obtožnicah, vloženi pri c. kr. deželnem sodišču v Ljubljani, kot neosnovana in prosi vse zasebne obtožitelje, da se s tem zadoščenjem zadovoljijo.

V tej izjavi je izrečeno jasno: kradel je katoliški „Slovenec“ čast, obrekoval je, lagal, sedaj, ko se boji porotne razprave, sedaj pa prosi odpuščanja. Vendar lažnjivec — jezuit ostane vedno tak, kot je bil. Evo dokaza! „Slovenec“ je namreč takoj k tej izjavi priložil sledečo hinavsko notico:

„Slovenec“ je poravnal celo vrsto pravnih, ki se vlečejo še iz zadnje državnozborske volilne borbe, mirnim potom. Storili smo to iz več nagibov, izmed katerih je eden zlasti odločilen ta, da hočemo osebne borbe in napade, ki so zdaj običajni — ne po naši krivdi! — v slovenskem časopisju, kolikor moči omejiti. Naša javnost, zlasti kranjska dežela, želi, da bi po liberalni gonji započeti osebni boji se omejili in da bi se našlo več umevanja za redno in stvarno delo. Po končanih deželnozborskih volitvah naj bi

nastopila doba mirnejšega dela, in zato radi pred sklicanjem deželnega zbora spravimo s poti stvari, ki bi netile na novo politično strast. Prav bi bilo, da bi našemu zgledu sledili tudi razni drugilisti, kajti sam „Slovenec“ tudi ne more mirovati, in če bodo drugi udrihali, bo udaril „Slovenec“ nazaj. Samo po neki skupni konvenciji, ki jo mora narekovati časnikarska dostojnost in pravi smisel za splošni blagor, je mogoče, da se omeji borba proti osebam, ki politično delujejo, tako, da ne postane žaljiva. In to mi zahtevamo v prvi vrsti od liberalnega časopisja, ki mora opustiti grdi in nedostojni način pisanja, tako, da bo slovensko časopisje stalo na oni višini, kakor je dostojna kulturnih narodov!“

Človek kar strmi!

To piše „Slovenec“, tisti, čegar ideal je blatenje politično mu nasprotnih oseb, tisti, ki sploh ne živi, da ne bi obrekoval, lagal, natolceval! Kaj „Slovenec“ vse piše o socialni demokraciji? V isti številki, ko priobčuje to dvoje, laže v idrijskih novicah, da je joj. In „Naša Moč“, katere uredniki so istodobno uredniki „Slovenca“ — ali je na svetu kje kakšen list, ki bi ostudnejše in podlejšje napadal politične nasprotnike? Drž. poslanec Gostinčar krije s svojo imuniteto vse imperitence, vse nesramnosti, vse lumparije „Naše Moči“. Tožiti „Našo Moč“ se sploh ne more — ker je posl. Gostinčar imun.

Fej — trikrat fej tej klerikalni lažnjivi, obrekovalski, hinavski svojati. Žalostni katoličani; Kristus bi jih s studom pregnal iz cerkva!

Kapitalistični razred.

Trgovina in kredit.

Videli smo, kako postaja množica prebivalstva v deželah s kapitalističnim proizvodnim načinom vedno bolj proletarska, delavska, ki je ločena od proizvodnih sredstev, tako da ne more ničesar več na svojo pest proizvajati, in je zato prisiljena, če noče

od gladi umreti, edino, kar poseduje, namreč svojo delavno moč, prodajati. Večina kmetov in malih obrtnikov spada dejansko že tudi v proletarijat. Kar jih še loči, to je njih posest, ki je pa že tako tanko zagrinjalo, bolj pripravno, da zagrne izkoriščanje in odvisnost, nego da jo prepreča; tako zagrinjalo, kakršno vsak močnejši velerček odvdigne in odnese.

Na drugi strani pa vidimo malo četo posedujočih, kapitalistov in veleposestnikov, kateri edini posedujejo najvažnejša življenska proizvodjalna sredstva, najvažnejše življenske vire za vse prebivalstvo, katerim tudi to posedovanje daje mogočnost in moč, da napravljajo nepremožne, od sebe odvisne in jih izkoriščajo.

Med tem ko pada večina prebivalstva vedno globlje v revščino in bedo, uživa ta mala četa kapitalistov in veleposestnikov še z nekaj pripadajočih lizunov sama vse one ogromne koristi, ki prihajajo iz pridobitkov današnje kulture, predvsem iz napredka prirodoslovnih ved in njih praktične uporabe.

Oglejmo si to malo četo izvoljencev malo bližje; premišljajmo o vlogi, ki jo igra v gospodarskem življenju in o posledicah, ki iz tega za družbo nastanejo.

Mi že poznamo tiste tri vrste, v katere se deli kapital, namreč v trgovski kapital, v oderuški kapital in industrijski kapital. Zadnje imenovana vrsta kapitala je najmlajša, mogoče še toliko stoletij ni stara, kolikor štejejo oboje druge vrste kapitala tisočletij. Pa najmlajši bratec je rasteel naglejše, mnogo naglejše kot starejša; zrased je v velikana, ki je oba druga podjarmil in ju prisilil v svojo službo.

Za proizvodjanje v malem v njegovi polni (klasični) obleki ni trgovina nikakšna brez-pogojna potreba. Kmet in istotako rokodelce, morata proizvodjalna sredstva, v kolikor jih morata kupiti, direktno jemati od proizvodjalcev; morata pa tudi svoje izdelke (ev. pridelke) direktno konsumentom prodajati. Trgovina na tej stopinji ekonomičnega razvoja služi v glavnem razkošju, ni pa za vspeh produkcije na sploh, pa tudi ne za zdržitev družbe potrebna.

Kapitalistično proizvodjanje je pa nasproti temu, kakor smo videli, že v naprej odkazano na trgovino — prav tako tudi trgovina od gotove stopinje naprej potrebuje radi lastnega daljšega razvoja kapitalističnega proizvodjanja. Čim bolj se to razširja, čim bolj zavladuje kapitalistični proizvodjalni način, tembolj potrebnejši je napredek trgovine, za vse gospodarsko življenje. Ni več le radi obilice razkošja. Vse proizvodjanje, da tudi hranjenje prebivalstva v kapitalistični deželi, je danes odvisno od tega, da gre trgovina nemoteno po svoji poti naprej. To je tudi eden izmed vzrokov, ki napravljajo dandanes svetovno vojsko bolj nevarno nego je sploh kedaj bila. Vojska povzroča, da trgovina zastaja, in vsako zastajanje trgovine, pomenja tudi zastajanje proizvodjanja, da, celo vsega gospodarskega življenja, pomenja gospodarski pogin, ki se razširja dalje in ni manj pogubonosen kot opustošenja na bojevnem polju.

Prav tako važen kakor razvoj trgovine je postal za proizvodjalni način razvoj oderuštva. Oderuh je bil za gospodarstva proizvodjanja v malem priliznjenee, ki je izkoriščal potrebo ali lahkomiselnost drugih in jim pil kri. Denar, ki ga je drugim posojeval, je služil praviloma — in pravilo je bilo, da je posedoval vsak proizvodjalec potrebna proizvodjalna sredstva — le v namen neproduktivnih izdatkov. Če si je n. pr. kak plemič izposodil denarja, je to storil, da ga je zapravil z veseljačenjem; če si je pa kmetič izposodil, je to napravil radi tega, da je mogel plačati davščine v denarju ali pa stroške pravd. Posojevanje proti obrestovanju je veljalo zato za nemoralno in se je na sploh obsojalo.

Vse drugo pa je v kapitalističnem proizvodjalnem načinu. Danes je sedaj sredstvo, da se uredi kapitalistično podjetje, da se nabavi delavskih moči in da se jih izkorišča. Če si podjetnik dandanes denar izposodi v svrhu, da ustanovi kako novo podjetje, ali da razširi že obstoječe, ne pomeni to, — predpostavljeno seveda, da podjetje, uspeva — da si skrajša dosedanje dohodke za svoto obrestovanja na posodo vzete svote

Izposojen denar mu je služil namreč, da je izkoriščal delavske moči, torej, da si je povečal dohodke, in sicer za precej več nego za znesek dolžnih obresti. Oderuh izgublja sedaj svoj prvotni značaj. Njegova vloga kot sredstvo za izkoriščanje stiske in lahkornosti stopa vedno bolj v ozadje napram vlogi, da „obroduje“ kapitalistično

proizvajanje, to se pravi, da omogočuje, da se hitreje razvija nego bi se moglo z denarjem, ki bi se nabiral iz kapitala v blagajnah industrialnih kapitalistov. Gnjus pred oderuhom prejenjuje, ta postaja neomadeževan in vsprejemlje tu novo, lepše do neče ime: upnik. Dalje prih.

ZMES.

Rudarji!

Dne 21. marca t. l. zvečer bode v pivovarni „pri Črnem orlu“

javen ljudski shod

z dnevnim redom:

Rudarske razmere.

Začetek shoda ob pol 9. uri zvečer. Pridite vsi!

Delavci!

Deželni zbor kranjski se snide že ta mesec. Skrbimo, da se uvede splošna in enaka volilna pravica za deželni zbor. Če smo zreli voliti v državni zbor po splošni in enaki volilni pravici, potem smo tudi brez dvombe zreli za enako volitev v deželni zbor kranjski.

Na delo za splošno in enako volilno pravico!

Spominu Karola Marksa. 14. t. m. je bilo petindvajset let, kar je umrl Karol Marks, ki se je narodil 5. maja l. 1818. v Treviru. Najboljša njegova dela so: „Razredni boji v Franciji od 1848. do 1850.“, „18 Brumaire Ludvika Bonaparta“, „K kritiki politične ekonomije“, „Kapital“ i. t. d. Skupaj s tovarišem Friderikom Engelsom sta napisala „Komunistični manifest“ ki je izšel že v 60 jezikih, in letos tudi v slovenskem. (Založba „Napreja“ v Idriji, cena 40 vin.) — Petindvajset let je, odkar je umrl Marks, ali njegova dela kažejo nesmrtnost ideje, za katero se je boril vse življenje

Rudarji! Delavci! Dr. Gessman bo najbrže postal „delavski“ minister. V organizacijo zatorej, da bomo odvrnili od sebe takega „prijatelja“ delavcev. Unija rudarjev bodi naš dom!

Umrli je slavni italijanski pisatelj Edmonde de Amicis, star 61 let. De Amicisa slave vsi listi, celo najbolj klerikalni priznavajo, da je z Amicisom umrl eden najboljših italijanskih pisateljev. De Amicis je bil goreč socialni demokrat. V brošuri, ki je izšla v založbi časopisa „Naprej!“ pod naslovom: „Zakaj smo socialisti“ sta natisnjeni dve krasni črtici „Pogovor“ in „Pridobivajmo ideji nežne duše“. Opozarjamo naše čitatelje na ti dve črtici, naj jih preberijo in videli bodo, da je bil najboljši duh Italije, navdušen pristaš socialne demokracije!

Kranjski deželni zbor bo baje še v mesecu marcu zboroval.

Na Goriškem so zmagali v splošni kuriji liberalno-agrarni kandidati s pomočjo socialnih demokratov, kar bi radi utajili. Že prav, se bomo še bolj poznali! Drugič bo pa drugače.

Bratovska skladnica c. kr. eraričnega rudnika je izdala račune za l. 1907. Leta 1907. je bilo 1173 članov, preskrbovancev, 1265 soproj članov, preskrbovancev in udov, 1944 otrok. V l. 1907 se je izplačalo 18.766 dnin s svoto 21.271 kron 4 vin. Vsak član je bil nad 15 dnij v letu bolan! Ta številka pove jasno, kako nezdravo je pri našem rudniku! Umrlo je v letu 1907 — 139 članov, soproj, penzionistov in otrok.

Bolniška blagajna je imela 42.506 K 58 vin. dohodkov, izdatkov pa 804 kron 73 vin. manj. Glavni izdatek so bile bolniške dneve v znesku 21.271 kron 4 vin. in zdravila v znesku 11.008 kron 15 vin.

Rezervni zaklad bolniške blagajne znaša 6.111 kron 70 vin.

Preskrbninska blagajna je imela dohodkov 125.367 kron 4 vin., izdatkov pa 4.720 kron 27 vin. manj. Članski prispevek znaša 26.923 kron 69 vin., rudninski isto toliko, obresti hipotečnega posojila in državnih obligacij znašale so 45.167 kron 3 vin. Med izdatki znašajo preskrbnine po § 76 svoto 51.880 kron 97 vin., preskrbnine po § 36 10.841 kron 16 vin.

Premoženje preskrbninske blagajne obnaša 1.155.602 kron 99 vin., sestoji pa iz gotovine v znesku 4.720 kron 27 vin., iz vrednostij drž. obligacij v znesku 997.593 kron iz obresti obligacij 13.305 kron 81 vin., iz vrednosti hipotečnih posojil 123.295 kron 60 vin., iz vrednosti nepremičnin 14.000 K in iz rezervnih deležev v znesku 2.600 K 40 v.

Med računi bratovske skladnice je tudi ena zelo neprijetna točka, namreč: kurzna izguba v znesku 21.553 kron 35 vin. O tej kurzni izgubi naj se delegatom dajo natančna pojasnila. Prav bi bilo, da se navedejo vse obligacije z nominativno in današnjo faktično vrednostjo. Izguba 21.553 kron 35 vin. je tudi za idrijsko preskrbninsko blagajno občutna. Več o vsem tem pa bomo pisali, ko bo občni zbor Bratovske skladnice, ki se vrši dne 25. t. m., izvršil svoje delo.

Računi mestne idrijske občine za leto 1907 so se izdali javnosti. Dohodki znašajo skupno 235.741 kron 48 vin., izdatki pa 391 kron 30 vin. manj.

Dohodki:

Uprave vobče znašajo	678	kron	78	vin.
Uprave mestne imovine	83489	"	81	"
Cest, ulic, trg	300	"	—	"
Zdravstvenih in blagotvornih zadev	1580	"	96	"
Šolstva, znanost etc.	1077	"	73	"
Raznoterosti	52	"	50	"
Izredni dohodki	7047	"	27	"
Prehajalni	141307	"	89	"

Izdatki pa znašajo 235.350 kron 18 vin.

Računi so pregledani, jasni.

Aktiva mestne občine so zračunana na 540.123 kron 13 vin., pasiva pa na 357.388 kron 65 vin.

Pri mestni hranilnici v Ljubljani je še dolga 309.288 kron 65 vin., pri mestni hranilnici v Idriji 40.000 kron, pasivnih zaostankov v l. 1907 pa je 18.100 kron.

Več o teh računih bomo govorili, ko pridejo na dnevni red občinske seje.

Češkoslovanska strokovna organizacija je imela v letu 1907 97.346 članov.

Socialistična knjižnica. Dandanes mora imeti že vsak delavec doma svojo knjižnico. Seveda mora ta knjižnica v glavnem obsegati socialistične spise, ker zaveden delavec ne more sploh nič drugega biti kot — socialist. V slovenskem jeziku sicer ni mnogo socialističnega čtiva, ali vendar toliko že, da se s tem postavi temelj prepotrebni knjižnici. Dosedanji letniki „Naših Zapiskov“ so kot nalašč za temelj, potem dosedanji delavski koledarji, knjižica „Občinski socializem“ i. t. d. Knjižnica našega „Napreja“ pa je v najnovejšem času izdala nekaj brošur, ki so za vsakega neizogibno potrebne. Brošura „Socializem“ daje pregled socializma, brošura „Socialna demokracija in kmečko ljudstvo“ kaže stališče socialne demokracije do kmetiškega ljudstva, brošura „Zakaj smo socialisti?“ pojasnjuje zmišl socializma od najrazličnejših strani — brošura „Komunistični manifest“ je pa evangelij socializma, delo, ki je preloženo že v vse svetovne jezike. Po šestdesetih letih celo na naš slovenski jezik! Prepotrebni sta tudi brošurici, ki sta izšli te dni, namreč: „Kdo uničuje proizvodnjo v malem“ in „Proletarijat“, ki razmotrjeta temeljna načela socialne demokracije. — Delavec! Nabavi si te knjižice, in osnovana je tvoja socialistična biblioteka!

„Pod spovednim pečatom“. Veliko zanimanje je vzbudilo slovensko izdanje prelepega romana, ki ga je napisal bivši katoiški kapelan H. Kirchsteiger in ki ga je poslovenil sodr. Etbin Kristan. Verna slika delovanja pravega duhovnika, ki živi za svoje

nauke in tudi po teh naukih — ter znamenito risanje politikujočega duhovnika, kateremu niso nič lepi nauki, ampak kateremu je vse kaj drugega mar, morala sta vzbuditi vsestransko zanimanje. Malo je res še takšnih župnikov, ki bi tako delovali kot glavni junak v romanu, župnik Herzog — takih pa, kot sta mladi in stari Gros pa je obilo tudi po slovenski domovini... Zasluzno delo zatorej opravlja, kdor širi med našim slovenskim ljudstvom ta Kirchsteigerjev roman. Prva knjiga stane 2 K 60 v., druga pa 2 K.

„Komunistični manifest“. Delo Karla Marxa in Friderika Engelsa je izšlo v nemškem originalu pred 60 leti, v pomembnem letu 1848. „Komunistični manifest“ je že preveden v vse jezike, celo v armenski jezik. Delavci, sezite po „Komunističnem manifestu“! Cena enega komada 40 vin.

Kako se klerikalci bojujejo proti socialni demokraciji, je jasno pokazala obravnava na Dunaju, ki se je vršila konec januarja. Ne le, da klerikalci na vse mogoče načine napadajo socialiste po listih, katerim odgovorni uredniki so državni poslanci, ne le, da duhovščina napada socialne demokrate iz prižnic in iz spovednice — ampak najemajo celo anarhiste, da bi ti blatili po anarhistovsko socialno demokracijo. Drž. posl. Stark je znani anarhist, ki bi moral biti tudi najhujši sovražnik klerikalcev — ali klerikalci so imeli s Starkom na Dunaju pri Wimbergerju zaupne dogovore, katerih rezultat naj bi bil, da naj Stark s svojimi kompanjoni za svoto 10.000 kron blati socialne demokrate. Ali „Arbeiterzeitung“ je pravočasno odkrila vse lumparije. Stark jo je tožil — ali urednik „Arbeiterzeitunge“ je doprinesel popolni dokaz resnice in bil tudi oproščen. Da, da — socialna demokracija klerikalce skeli in boli; se razume, za kaj! Zato pa: širite vsi še bolj neumorno ideje socializma, kajti kar klerikalci sovražijo, to je dobro.

Volitve v kranjskih mestih so se izvršile brez izpremembe, kajti povsod so zmagali kandidati liberalne stranke. Samo v Idriji je bila ožja volitev. Diference med kandidati pa niso

posebno velike. V Ljubljani sta dobila liberalca: Tavčar 1496, Triller 1395 — «neodvisna» Gregorič 940, Ravnikar 909 — socialna demokrata Elbin Kristan 119, Josip Petrič 105. V okraju Kranj-Škofja Loka: liberalec Pirc 173, «neodvisna» Pavšlar 86 in Hafner 73 — v okraju Radovljica-Tržič-Kamnik liberalec Vilfan 202, «neodvisni» Detela 163. V okraju Postojna-Vrhnika-Lož liberalec Lenarčič 194, «neodvisni» Verbič 173 — v dolenskih mestih pa je dobil liberalec Plantan 340 glasov — v Rbnici-Kočevju je izvoljen Nemeč Eger z 149 glasovi, dočim je dobil sodnik Višnikar 90 glasov.

Volitve na Češkem in soc. demokracija. Volitve na Češkem v kmetijskih občinah so pokazale, da se mali češki kmet trumoma priglašajo pod rdečo socialno-demokratsko zastavo. Pred šestimi leti so dobili kandidati socialne demokracije po kmetijskih občinah na Češkem 2613 glasov, 20. svečana letošnjega leta pa 20.067. Mladochi, ki so pred šestimi leti imeli skoro vse kmetijske mandate, dobili so le 8611 glasov. Kako so češki soc. demokrate napredovali, kažejo te številke: v kraju Smichov so dobili pred šestimi leti 745 glasov (letos 2842), v okraju Karlin 261 (letos 1668 glasov), v okraju Rakovnik 130 (letos 1053 glasov), v okraju Slaný 117 (letos 1230 glasov), v okraju Příbram 57 (letos 538 glasov), v okraju Hořovice 129 (letos 969 glasov), v okraju Přeslice 184 (letos 851 glasov), v okraju Rokycany 190 (letos 1160 glasov) — tu je bil tudi soc. dem. Haberman v ožji volitvi) i. t. d. Te številke jasno dokazujejo, kako znamenito napreduje socialna demokracija tudi na kmetih, kjer mora volilec že plačati 8 kron cesarskega davka! Poučne številke so tudi iz okrajev, kjer so soc.-dem. kandidati dobili pred šestimi leti po 6, 20, 31, 3 i. t. d. glasov. V okraju Třebon je n. pr. bilo oddanih leta 1901 za soc. demokrate 32 glasov, letos 378! Tako se napreduje v deželi, kjer se dela!

Pesnik «pesnj sužnja» Svatopluk Čech je 24. svečana umrl v Holešovicah na Češkem v 62 letu svoje starosti. Čech je

bil narodni pesnik v pravem pomenu besede, prost vsakega šovinizma, blaga duša, ki je globoko čutil za teptano in izkoriščevano ljudstvo. S «pesnimi sužnja» je pokazal, ko-

liko skupnega je imel z našimi čutili in z našimi nadejami; samo ta zbirka pesnij bi zadoščala, da ga kar najbolj spoštujemo.

Iz idrijskega okraja.

Občinska seja. V ponelejek, 9. t. m. je bila zopet občinska seja, pri kateri smo se tako nasmijali, kot že zdavnaj ne. Gosp. Golli, klerikalce po vesti in prepričanju, je rogovilil, da se nam je smilil, ali kljub temu se je vse pristržno smejalo. Celó, ináče mirni — Didičev Francelj, je vzrojil, češ, moramo iz rezerve ven . . . Da se je tudi Pavliha parkrat osmešil, to je seveda čisto naravno pri tem možičku. Kaj pa je bilo? G. notar je poročal o odloku deželnega odbora glede obč. proračuna za l. 1908. Gg. Oswald, Golli, Treven in gospa Trevnovka i. t. d. so se pritožili proti obč. proračunu, češ, da se naj črta 1000 kron za dijaško igrišče, 6000 kron za nakup občinskih zemljišč, 20.000 kron za mestno klavnico in 20.000 kron za javno čitalnico. Deželni odbor, v katerem sedita celo dva liberalca, namreč dr. Tavčar in Peter Graselli, je ugodil klerikalcem ter črtal iz proračuna omenjene svote. Razume se samoobsebi, da je odlok deželnega odbora nekaj porostasnega, nepravilnega, kajti da bi občini prepovedal deželni odbor napravo ustanov, ki so splošno občinarjem koristne, samo radi tega, ker ni zlata in srebra v blagajni — to je vendar tudi za kranjski deželni odbor presmešno. Sodr. Ant. Kristan je predlagal zato, naj se proti odloku deželnega odbora pritoži na upravno sodišče. Gosp. Golli je pa skakal, češ, kaj, **dolg, dolg, sam dolg.** Proti g. Golliju in klerikalcem niso veljavni nobeni razlogi, kajti on le vpije in vpije. Vsak pameten človek pač ve, da je igrišče za realne dijake potrebno, da je klavnica potrebna, da je prav, če si nakupuje občina zemljišča, in da je prostora za javno čitalnico in knjižnico kakor tudi obeh teh v Idriji kravovo potreba — klerikalci pa tulijo, da bo sam dolg in dolg. Svojeza dr. Luegerja in dunajsko občino naj pogledajo, kjer se kopičijo dolgovi v milijonih, kmalu bodo dosegli milijardo — in to pod klerikalno vlado občine.

Klerikalci so pač — klerikalci. Neumni, zlobni, smešni, hudobni i. t. d.

Dragače pa ni bilo posebnih točk; tarif za dimnikarje se je odobril, rekurzu pos. Ane Šinkovec se je deloma ugodilo, deloma neugodilo. Sklenilo se je tudi zadolžiti občino za svoto, ki manjka za tekoče pokritje.

Pri tajni seji se je odobril nasvet finančnega odseka glede maksimalnih cen mesa, pravemu učitelju M. Pireu se je podelilo naslov «profesor», rešilo rekurz gostilničarja Paa v povoljnem zmislu in več takih malenkostij.

Na sploh je bila to prav vesela seja. Tudi take so potrebne v današnjih, ináče žalostnih dneh.

Pisma brez podpisa ali pa s kakimi izmišljenimi podpisi prihajajo od zadnjih volitev na mojo osebo. Nimam nič proti temu, vsaj c. kr. pošta zasluži nekaj denarja več, vendar hočem tistim pobožnim klerikalcem to-le povedati: vsa žaljenja, vse psovke, vse svinjarske besede, ki jih pišete, padajo na vas nazaj, kažejo pa tudi, kako nizko in podlo je vse mišljenje v katoliških buticah po Idriji. Pisma, ki pa niso dovolj frankirana, ne vsprejemam. Tisti, ki mislijo, da bom dvojno frankovanje plačeval, se 1. motijo; 2. so precej neumni, ker mislijo, da jaz kako nefrankovano pismo prevzamem in 3. so katoliški faloti, ki mučijo poštno uslužbenca po nepotrebem. Sploh: klerikalce je po mojem mnenju kultura, ki nič drugega ne zasluži, kot pomilovanje. Nekateri so tako zlobni, da že ne vedo kaj delajo, drugi pa so tako neumni!

Ant. Kristan.

Kako „Slovenec“ laže! Sodr. A. Kristana zmerja za liberalca, socialne demokrate, da so nevemvsekaj, ker so volili v Ganglju liberalca — v isti sapi pa vpije: «liberalni kandidat Gangl je moral zatajiti ves liberalni program, da so ga šli demokrati voliti, da je podpisal demokratski program . . .» — In zopet v isti sapi laže, da klerikalci «niso nič pritiskali na volilce». O, ti lažnjivci! Bolj divje se pač ni agitiralo od nobene strani kot od klerikalne. Hodili so pisarji in podobni elementi okrog volilcev, pa so kričali 180 je že naših, samo enega še manjka, pa homo več imeli kot polovico vseh glasov. Idričani, ali ni bilo tako? Zato pa, boj tem lažnjivcem!

Dr. H. Tuma, znani goriški odvetnik in bivši deželni poslanec, je dne 9. t. m. na konferenci socialnih demokratov v Gorici naznanil, da vstopa v socialno-demokratsko stranko in se od tega dne naprej podvrže strankarski disciplini in vsem sklepom stranke.

Kako delajo klerikalci? V svojih listih naznanjajo, da bodo priredili lov na mlalino — izdajati začno z mesecem aprilom Mladeniški list. — Delavski mladeniči! Kot odgovor na to, začnite še bolj razširjati socialno-demokratske liste «Rdeči Prapor», «Delavski list» in «Naprej!». Tudi časopis «Svobodna Misel» naj bo doma pri vsakem mladeniču. Boj klerikalizmu!

Mladeniški shod je bil v nodeljo 15. t. m. popoldne v prostorih rudarskega društva. Poročal je sodr. A. Kristan o zanimivem predmetu: rudarski mladenič in alkoholizem.

Rudarski shod se je vršil v soboto 14. marca v pivarni pri «Črnem orlu». Govorili so sodr. A. Kristan, Ivan Kokalj, Tomaž Brus, Ivan Stravs i. t. d. Razmotrivalo se je razmere v jami, v tovarni, prestopanje iz nižjih kategorij in razredov v višje. Prihodnji javni

shod bo zopet v soboto zvečer dne 21. t. m. pri «Črnem orlu» z istim dnevnim redom, s katerim shodom se bo najbrže končalo mezdno gibanje v Idriji, pri katerem se je pokazala vzorna disciplina idrijskih rudarjev. V soboto zato vsi na shod!

Umrla je gospa Natalija Šepetavec, soproga g. župana Šepetaveca, n. gle. smrti. Pogreb, ki se je vršil 11. t. m., je bil prav veličasten, četudi ni bilo nobenega duhovnika — udeležba je bila ogromna.

«Društvo za zanemarjeno mladino» za sodni okraj idrijski se je ustanovilo. Občni zbor bo 22. t. m. v telovadnici c. kr. rudniške ljudske šole.

Občni zbor podružnice Idrija «Unije rudarjev avstrijskih» se bo vršil 19. t. m. dopoldne v društvenih prostorih. Začetek ob 9. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Poročilo odbora; 2. Volitev odbora; 3. Časopisje; 4. Razno erosti. — Vseh članov dolžnost je, da se udeležijo občnega zbora.

Bratovske skladišnice občni zbor se bo vršil dne 25. t. m. dopoldne v Barbara-čakalnici. Dnevni red kot po navadi. — Dne 22. t. m. pa bo posvetovanje delegatov o predmetih, ki so dani občnemu zboru v pretres. Začetek posvetovanja ob 9. uri dopoldne.

Volilni fond. Za minule deželaozborske volitve so prispevali: Rudarji K 3-32, rudarji K 6-05, dve ženski K 10—, Tušar Jernej nabral K 4-06, Baloh L. (prinesel A. Velikanje) K 2-12, neimenovan 16 vin., ne imenovana 50 vin., rudarji K 16-74, skupaj K 42-95.

Strankarski davek se odračunava pri blagajniku Ivanu Kogeuju v društvu. Kdor še za januar, februar, marec l. 1908 ni odračunal, naj se p. žuri, blagajnik bi rad zaključil račune. Odbor

Kako lažejo klerikalci! «Slovenec» v idrijskih novicah piše zadnjo soboto to-le: «Pred 6 leti bi bili zmagali brez demokratskih glasov... Pred 6 leti ni naša stranka iskala demokratov, temveč oni njo.» Dekan Arko, ali vas ni prav nič več sram?!

Iz Spodnje Idrije. Veseli se, Fara, novo društvo s častnim naslovom „Katoliško slovensko izobraževalno društvo“ vzklije na razvalinah bivšega „Bralnega društva“! Dasi je bilo isto, zavratnim potom sicer, po vsebini, to je po listih in svojih članih postalo že čisto klerikalno, vendar sedanjemu generalu tudi zunanje lice ni več ugajalo. Tudi nedolžno ime „Bralno društvo“ in pravila istega, ki so edino še pričala o blagem namenu ustanoviteljev, so se morala umakniti in izginiti izpred oči klerikalnemu fanatizmu. Vse to beremo med vrstami zadnjega „Domoljuba“ št. 11. Le nekaj je pozabil povedati dopisnik. Povest o pavovem perju mu ni več znana. V starih pravilih se je namreč izrecno povdarilo, da dobi ljudska šola v Spodnji Idriji vse premoženje „Bralnega društva“, kakor hitro isto preneha obstajati. Vsi pošteni ljudje, tudi če niso juristi, morajo priznati, da „Bralnega društva“ danes v Spodnji Idriji ni več. „Katoliško slovensko izobraževalno društvo“ je i po svoji vsebini i po svoji obliki čisto novo društvo, da ne govorimo še o namenu. Zatorej zahtevamo Spodnjeidričanje,

ki smo ustanavljali „Bralno društvo“, da pade vse premoženje istega naši ljudski šoli. Upamo, da bodo gotovi ljudje začutili v sebi moralno dolžnost in ponos ter izročili vse premoženje naši revni šoli. Sicer bi pa bila stvar krajnega šolskega sveta, da se pobriga za svojo dedščino. Torej bomo videli. Na svidenje!

Novo! Novo!
Izšla je v založbi časopisa „Naprej!“
v Idriji brošura

„Proletarijat“

ki jo je napisal **Karol Kautsky**, poslovenil **Anton Kristan**. Brošura «Proletarijat» obravnava sledeče predmete: «Proletarec in rokodelski pomočnik», «Delavska mezda», «Razpad» proletarske rodbine», «Prostitucija», «Industrijska rezervna armada», «Rastoča razsežnost proletarijata» in «Trgovski in izobraženi proletarijat».

Cena brošuri **30 vinarjev**.

Zahvala.

Svoje volilce iskreno zahvaljujem za zaupanje. Izkušal bom, opravičiti to zaupanje z delom.

Hvala vsem, ki so mi čestitali. Te čestitke naj bodo kot zahvala u pravični meri razdeljene med volilce.

V IDRIJI, dne 6. marca 1908.

Engelbert Gangl
deželni poslanec.

Naznanilo.

Ivan Paa naznanja, da je v svoji novi hiši otvoril

gostilno ter delikateso.

Prodaja najboljšo vino ter najrazličnejše vrste prekajenega mesa in klobas.

Priporoča se v čbilen obisk vsemu idrijskemu prebivalstvu

Ivan Paa.

V IDRIJI mesca svečana 1908.